

Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleğini Seçme Nedenlerinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi

DOI: 10.21666/muefd.332430

Melek ÇAKMAK
Gazi Üniversitesi melek@gazi.edu.tr
Yücel KAYABAŞI
Gazi Üniversitesi yucelk@gazi.edu.tr

Özet

Bu araştırma, öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğini seçme nedenlerini çeşitli değişkenler (cinsiyet, öğrenim görülen bölüm -sözel ve sayısal-, mezun olunan okul türü ve sınıf düzeyi) açısından incelemeyi amaçlamıştır. Betimsel nitelikte tasarlanan çalışmada veriler Gazi Üniversitesi, Gazi Eğitim Fakültesinde öğrenim gören öğrencilere anket uygulaması yapılarak elde edilmiştir. Araştırmada amaçlı örneklem tekniği ile belirlenen çalışma grubu 475 öğrenciden oluşmuştur. Araştırmanın sonuçlarına göre, öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğini seçme nedenlerinin öğretmen adaylarının cinsiyetlerine, sınıf düzeylerine ve son olarak mezun oldukları okul türüne göre anlamlı bir farklılık göstermediği; ancak, öğrenim gördükleri bölümlere göre, anlamlı bir farklılık gösterdiği ($p \leq 0,05$) görülmüştür. Araştırma sonuçlarının, öğretmen eğitiminde görev yapan öğretim elemanları, öğretmen adayları ve araştırmacılar için önemli olabileceği umulmaktadır.

Anahtar Kelimeler: öğretmenlik mesleği, öğretmen adayları, öğretmen eğitimi.

An examination of Preservice Teachers' Reasons For Choosing Teaching as Profession in Terms of Various Variables

Abstract

When related literature reviewed, it is seen that there have been variety of studies about teaching profession. This study is purposed to examine the factors for choosing teaching profession by student teachers according to different variables such as gender, department, type of school, classroom level. Data were gathered through questionnaire from 475 students from Gazi University, Gazi Education Faculty by using purposeful sampling technique. The results showed that the factors for choosing teaching profession stated by student teachers do not differ according to the variables of gender, classroom level and school type they graduated, however, a statistically difference was found ($p \leq 0,05$) in terms of the type of program they enrolled in. It is hoped that the results of the study provide some important points for instructors, teacher candidates and researchers who are interested in teacher education.

Key Words: Teaching profession, student teachers, teacher education.

Eğitim-öğretim faaliyetlerinin istenilen amaca ulaşabilmesinde ve öğrencilerin istenilen davranışları kazanmalarında en önemli unsurlardan biri öğretmendir (Arslan ve Özpınar, 2008; Aktürk, 2012). Öğretmenlik daima en gözde meslekler arasında yer almaktadır. Kişilerin öğretmenlik mesleğini tercih etmesinde çok ve çeşitli nedenler etkili olabilmektedir. Bu nedenler arasında, iş bulma olasılığı, gelecek garantisi, mesleğe toplumdaki olumlu bakış açısı ve daha pek çok etken sıralanabilir. İlgili alanyazın incelendiğinde bu konuda çok sayıda araştırma (Tomšik, 2016; Meeus, Baeten ve Coertjens, 2015; Balyer ve Özcan, 2014; Orhan ve Ok, 2014; Mtika ve Gates, 2011; Özsoy, Özsoy, Özkara ve Memiş, 2010; Rots, Aelterman, Devos ve Vlerick, 2010; Aksu, Demir-Engin, Daloğlu, Yıldırım ve Kiraz, 2010;

Çermik, Doğan ve Şahin, 2010; Sinclair, 2008; Richardson ve Watt, 2005; Kyriacou ve Coulthard, 2000; Kyriacou, Hultgren ve Stephens, 1999) dikkat çekmektedir. Örneğin, Çermik, Doğan ve Şahin (2010) tarafından yapılan çalışmada öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğini tercih gerekçelerinin çok boyutlu olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu alanda yapılan araştırmalar öğretmenlik mesleğinin seçilmesinde üç boyuta dikkat çekmektedir: (1) öğretimin sosyal olarak önemli bir iş olması, çocukların başarısına yardımcı olma isteği ve toplumun gelişmesine yardımcı olma isteği ile ilgili nedenler (2) çocuklara öğretme aktivitesi, konu alanı ve uzmanlığı kullanmaya yönelik ilgi ile ilgili nedenler (3) tatil, statü vs. ile ilgili nedenler (Kyriacou, Hultgren ve Stephens, 1999; Kyriacou ve Coulthard, 2000). Bu konuda ilgili alanyazın incelendiğinde, öğretmenlik mesleğinin seçilme nedenlerini belirlemeye ilişkin farklı eğitim sistemlerinde yapılmış çok sayıda araştırma yapıldığı ve bu araştırmaların yine farklı açılardan konuyu irdelediği gözlenmektedir. Örneğin Rots, Aelterman, Devos ve Vlerick (2010) çalışmalarında öğretmen eğitimi mezunlarının (n=436) öğretmenlik yapmaya nasıl karar verdiklerine odaklanarak, öğretmen eğitimi ile mezunların işe girme konusundaki seçimleri arasındaki ilişkiyi incelemiş ve bu iki değişken arasındaki ilişkiyi kanıtlamışlardır. Sinclair (2008) öğretmen adaylarını sınıf öğretmeni olmaya motive eden unsurları ve öğretmenlik uygulaması sonrası öğretmenliğe yönelik bağlılıklarını araştırdığı çalışmada, adayların mesleğe çok yönlü motive olduklarını ve mesleği seçme nedenleri arasında en çok kendi özelliklerini olumlu bir şekilde değerlendirme, öğretmen olma yeterlilikleri, çocuklarla çalışma gibi unsurların öne çıktığını belirtmiştir.

Öğretmenliğin her toplumda profesyonel bir meslek olarak ele alındığı (Baskan, 2001) dikkate alındığında, öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğini seçme nedenleri her zaman araştırmacılar tarafından farklı eğitim sistemlerinde üzerinde çalışılan bir konu olmuştur. Brown (1992), Jamaika’da yaptığı bir çalışmada eğitim fakültesi birinci sınıf öğrencilerinin öğretmenlik mesleğini seçme nedenlerini araştırmış ve sonuçlar genel olarak özgeci (altruistic) nedenlerin mesleği seçmede etkili olduğunu göstermiştir. Benzer bir çalışmada, Kyriacou, Hultgren ve Stephens (1999) araştırmaları ile İngiltere’de ve Norveç’te öğretmen adaylarının öğretmen olmayı isteme nedenlerini araştırmışlardır. Norveç’ten 105, İngiltere’den 112 öğretmen adayının çalışmaya katıldığı araştırmada, adaylardan anket yoluyla görüşleri toplanmış, ayrıca 12 öğretmen adayı ile de görüşme yapılmıştır. Çalışmanın sonuçları araştırmaya katılan öğretmen adaylarının öğretmenliği seçmelerinde öğretecekleri konuyu sevmeleri, çocuklarla çalışmayı sevmeleri ve konu alanlarını kullanma imkânı vermelerinin çok etkili faktörler olduğunu göstermiştir. Ayrıca, İngiltere’deki öğretmen adayları daha çok uzun tatil ve çalışma saatlerinin, Norveç’teki öğretmen adayları ise çocukların başarılı olmalarına yardımcı olma isteği ve sınıf öğretimi etkinliklerinden hoşlanmanın öğretmenlik mesleğini seçmelerinde etkili olduğunu belirtmişlerdir. Teması ortak bir çalışmada, Kyriacou ve Coulthard (2000), öğretmen adaylarının kariyer seçimi olarak öğretmenlik konusundaki görüşlerini belirlemeyi amaçlamışlardır. 298 öğretmen adayının katıldığı çalışmada adaylar üç grupta toplanmıştır: (1) öğretmenliği kesinlikle düşünmeyen öğretmen adayları (n=40), (2) öğretmenliği düşünenler (n=40) ve (3) öğretmenlik konusunda kararsız olanlar (n=155). Araştırmada adayların ankette kendilerine verilen 20 faktör içinde en çok ‘öğretmenliği meslek olarak eğlenceli bulma’ faktörünü işaretledikleri gözlenmiştir. Mtika ve Gates (2011) görüşme tekniğinden yararlanarak yaptıkları nitel araştırmada Malawi’de ortaöğretim öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleği ile ilgili algılarını ve öğretmen eğitimi programını seçmeye ilişkin bakış açılarını belirlemeyi amaçlamışlardır. Araştırmayı 14 öğretmen adayı ile yapılan görüşmelerden elde edilen verilere dayandırmışlardır. Adaylara, görüşme sürecinde üç soru yöneltilmiştir: 1. Şu anda devam ettiğiniz öğretim programına niçin katıldınız? 2. Öğretmen olma yada olmamayı mı düşünüyorsunuz? 3. Öğretmenlik mesleği hakkında ne düşünüyorsunuz? Bu üç soru için farklı veri tabanları oluşturularak yapılan analizler sonucunda bazı ilgi çekici sonuçlara ulaşılmıştır. Araştırma bulguları öğretmen adaylarının çok değişik nedenlerle öğretmenlik mesleğini tercih ettiklerini ve öğretmenlik mesleğini bilgiyi artırma yeteneği, düşük statülü bir meslek gibi değişik biçimlerde düşündüklerini göstermiştir. Bir başka çalışmada, Richardson ve Watt (2005), mezunların öğretmenliği bir meslek olarak seçme nedenlerini araştırmışlar, Avustralya’da, Melbourne’da bir üniversitede hizmet öncesi öğretmen eğitimi programına katılan 74 öğretmen adayı ile bir tarama çalışması gerçekleştirmişlerdir. Gerek kapalı uçlu gerekse zengin bilgi sağlamak amacıyla kullanılan açık uçlu soruların yardımı ile elde edilen verilerin analizi sonucunda ilgi çekici sonuçlar ortaya çıkmıştır, özellikle aile ve sorumluluk koşulları

pek çok katılımcıyı mesleğe çeken önemli role sahip nedenler olmuştur. Araştırmada bir diğer dikkat çekici sonuç, öğretimin psikolojik ve sosyal anlamda taleplerinin farkında olmalarına rağmen, öğretimin doyurucu özelliği konusunda katılımcıların cevapları fikir birliği göstermiştir. Tomšik (2016) motivasyon türlerini ve bunların öğrencilerin öğretmenliği meslek olarak seçmelerindeki önemini araştırmıştır. Araştırmada 324 birinci sınıfa devam eden öğretmen adayı ile çalışmış, istatistiksel olarak elde edilen bulgulara ek olarak, bu konuda yapılan diğer araştırma sonuçlarına benzer bazı sonuçlara da değinilmiştir. Örneğin, araştırma bulguları öğretmenlik mesleğini seçen öğrencilerin çocuk ve gençlerle çalışmaya ilgili olduklarını göstermiştir ki bu pek çok çalışmada da belirlenmiştir. Krečič ve Grmek (2005) Maribor, Slovenija’da yaptığı araştırmada benzer biçimde öğretmen adaylarının (n=237) öğretmenlik mesleğini seçme nedenlerini belirlemeye çalışmışlardır. Çalışmalarında, öğretmenliği seçme nedenleri arasında adaylarca en sık belirtilen boyut kendini değerlendirme olmuştur, ayrıca farklı disiplinlerden olan öğrencilerin görüşleri arasında anlamlı farklılıklar da bulunmuştur. Manuel ve Hughes (2006) ise, Avusturalya’da yaptıkları bir çalışmada adayların öğretmenlik mesleğini tercih etmelerinde etkili olan unsurları araştırmışlardır. Ankete dayalı edindikleri veriler, adayların çoğununu özellikle gençlerle çalışma ve bir konu alanı ile meşgul olma konusunda kişisel istekliliklerine işaret etmiştir.

Öğretmenlik mesleği, mesleği seçme nedenleri yada mesleğe motive eden faktörler konusunda yapılan daha fazla sayıda araştırmadan (Reid ve Caudwell, 1997; Saban, 2003; Meeus, Baeten ve Coertjens, 2015; Balyer ve Özcan, 2014; Watt, Richardson, Klusmann, Kunter, Beyer, Trautwein ve Baumert, 2012) söz etmek mümkündür. Kılcan, Keçe, Çepni ve Kılınç (2014), öğretmen adaylarının öğretmenliği bir meslek olarak seçme nedenlerini betimlemeyi amaçladıkları çalışmalarında, Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi İlköğretim Bölümü öğrencilerine (n=439) 31 maddeden oluşan bir anket uygulamışlardır. Araştırma sonuçları, öğretmen bir akrabası bulunma, öğrenim gördükleri bölüm ve öğrenim gördükleri bölümü üniversite giriş sınavında tercih sırası değişkenlerine göre öğrencilerin mesleği tercih etme nedenlerinin anlamlı bir biçimde farklılaştığını göstermiştir. Orhan ve Ok (2014)’un çalışması ise öğretmen yetiştirme programlarını tercih eden birinci sınıf öğretmen adaylarının (n=312) giriş özelliklerini, öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarını ve tutumlarını etkileyen başlıca faktörleri analiz etmiştir. Araştırmada, öğretmen adaylarının cinsiyeti, öğretmenlik bölümleri, öğretmen olmak isteyip istemedikleri, bölümlerinden ve ülke şartlarından memnuniyetleri ve genel yaşam doyumları öğretmenliğe yönelik tutumlarını anlamlı olarak etkilediği sonuçlarına ulaşılmıştır. Araştırmada ayrıca, öğretmen adayların anne ve babalarının eğitim durumları, mezun oldukları lise türü ve ailelerinde öğretmen olup olmasının öğretmenliğe yönelik tutumlarını etkilemediği belirlenmiştir. Diğerlerinden biraz farklı bir çalışma ile Padhy, Emo, Djira ve Deokar (2015), Amerika’da bir meslek seçimi olarak öğretmenliği etkileyen faktörlerin analizi temeline dayalı bir araştırma yapmışlar, araştırmalarında 458 öğrenci ile çalışmışlar ve verilerin analizi sonucunda öğretmenlik mesleğini seçme konusunda 10 motivasyon değişkeninin etkili olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Bursal ve Buldur (2016) da çalışmalarında 477 öğretmen adayının mesleki geleceklerine yönelik beklentileri ve öğretmenlik mesleği tercihlerinde özgeci, içsel ve dışsal faktörlerin etki düzeylerini araştırmışlardır. Araştırmanın sonuçları, adayların öğretmenlik mesleğini tercihlerinde sırasıyla özgeci, içsel ve dışsal etkenlerden etkilendiklerini göstermiştir.

Buraya kadar öğretmenlik mesleği ve mesleğin seçiminde etkili nedenlere odaklanan çok sayıda araştırmanın yapıldığı, bu araştırmaların metodolojik anlamda sıklıkla nicel araştırma yöntemlerini kullandıkları ve bu konuda öğrencilerin görüşlerini almak için çeşitli ölçeklerden yararlandıkları görülmektedir. Watt, Richardson, Klusmann, Kunter, Beyer, Trautwein ve Baumert (2012) da, adayların öğretmenlik mesleğini seçme nedenlerine yönelik benzer bir araştırma yapılandırmışlardır. Araştırmacılar kendilerinin de kullandığı, Watt ve Richardson’ın 2007’de geliştirdiği Öğretmenlik Mesleğini Seçmede Etkili Faktörler Ölçeğini farklı eğitim sistemlerinde yapılan araştırmalarda da kullanıldığını ve bu ölçeğin farklı örneklem gruplarında iyi bir geçerlik-güvenirlik yapısı gösterdiğine işaret etmişlerdir.

Araştırmanın amacı

Bu araştırma ile öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğini seçme nedenlerinin cinsiyet, bölüm (sözel ve sayısal), mezun oldukları okul türü ve sınıf düzeyi değişkenlerine göre değişip değişmediğinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Bu temel amaçla çalışmada sırası ile şu sorulara cevap aranmıştır:

1. Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğini seçme nedenlerine yönelik görüşleri nelerdir?
2. Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğini seçme nedenleri cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?
3. Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğini seçme nedenleri adaylarının öğrenim gördükleri bölümlerine (sözel ve sayısal) göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?
4. Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğini seçme nedenleri öğretmen adaylarının okudukları sınıf düzeylerine göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?
5. Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğini seçme nedenlerinin mezun oldukları okul türüne göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?

Yöntem

Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğini seçme nedenlerini çeşitli değişkenler açısından irdelemeyi amaçlayan araştırma betimsel bir nitelik taşımaktadır. Kaptan (1995, s.59)'ın da belirttiği gibi betimsel araştırmalar olayların, objelerin, varlıkların, kurumların, grupların ve çeşitli alanların “ne” olduğunu betimlemeye ve açıklamaya çalışır.

Çalışma grubu

Araştırmanın örneklemini Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi öğrencileri oluşturmaktadır. Araştırmada çalışma grubu amaçlı örnekleme tekniği ile belirlenmiştir. Araştırmacıların öğretmen adaylarına ulaşma kolaylığı bu tekniğin seçiminde etkili olmuştur. Araştırmaya 349 kız (%73.5) ve 126 erkek (%26.5) olmak üzere toplam 475 öğretmen adayı katılmıştır. Araştırmaya katılan öğretmen adaylarının branşlarına, sınıf düzeyine ve mezun oldukları okul türüne göre dağılımları Tablo 1’de verilmektedir.

Tablo 1 Öğretmen Adaylarının Branş, Sınıf Düzeyi ve Okul Türüne Göre Dağılımı.

Değişkenler		f	%
Branş	Sözel	281	59.2
	Sayısal	194	40.8
Sınıf Düzeyi	2. sınıf	63	13.3
	3. sınıf	196	41.3
	4. sınıf	159	33.5
	5. sınıf	57	12.0
Okul Türü	Anadolu Öğretmen Lisesi	175	36.8
	Genel Lise	103	21.7
	Mesleki Teknik Lise	21	4.4
	Anadolu Lisesi	94	19.8
	Fen Lisesi	11	2.3
	Diğer	71	14.9
Toplam		430	100

Tabloda öğretmen adaylarının branşlarına göre dağılımı incelendiğinde, araştırmaya katılan öğretmen adaylarının yaklaşık beşte üçü (%59.2) sözel, beşte ikisi ise (%40.8) ise sayısal bölüm öğrencileridir. Sınıf düzeylerine göre dağılımları incelendiğinde ise araştırmaya katılanların ağırlıklı olarak üçüncü sınıf (%41.3) öğrencileri olduğu gözlenmektedir. Son olarak adayların mezun oldukları okul türüne göre

dağılım incelendiğinde, sırasıyla araştırmaya katılanların Anadolu Öğretmen Lisesi (%36.8), Genel lise (%21.7) ve Anadolu Lisesi (%19.8) mezunu olduğu görülmektedir.

Verilerin analizi ve yorumlanması

Araştırmada veri toplama aracı olarak anket kullanılmıştır. Anket kişisel bilgiler ve öğretmenlik mesleğini seçme nedenleri olarak sıralanan 37 maddeden oluşmaktadır. Maddelerin hazırlanmasında öncelikle ilgili alanyazın taranmıştır. Daha sonra 2011-2012 öğretim yılı birinci döneminde öğretmen adaylarına (n=134) açık uçlu sorular sorularak öğretmenlik mesleğini seçme nedenlerini ve öğretmenlik mesleğini seçmede onları en çok etkileyen faktörleri yazmaları istenmiştir. Bu ön uygulama, anket maddelerinin son halini almadan önce yapılması gerekli düzeltme ve düzenlemeler konusunda etkili olmuştur. Bir sonraki aşamada ön uygulama analizi sonuçları, ilgili alanyazın ve araştırmacıların deneyimleri çerçevesinde anket yeniden düzenlenmiş ve son halini almıştır. Araştırmada beşli Likert tipi derecelendirme ölçeği kullanılmış, anket maddeleri için katılımcılara “tamamen katılıyorum”, “çoğunlukla katılıyorum”, “orta derecede katılıyorum”, “biraz katılıyorum”, “hiç katılmıyorum” seçenekleri verilmiştir. Anket son hali ile uzman görüşlerine sunulmuş, uzman görüşleri doğrultusunda yapılan en son düzeltmeler sonucunda uygulamaya hazır hale getirilmiştir. Anket gerçek uygulama öncesi ikinci aşamada geçerlik ve güvenilirlik çalışması için ayrıca 150 öğretmen adayı ile bir pilot uygulamaya tabi tutulmuştur, uygulanan anket maddelerine ilişkin faktör yüklerini belirlemeye yönelik faktör analizi yapılmıştır. Analize tabi tutulan 37 maddenin (değişkenin) öz değeri 1’den büyük olan tek faktör altında toplandığı görülmektedir. Bu tek faktörün ankete ilişkin açıkladığı toplam varyans %60.70’dir. Maddelerle ilgili olarak tanımlanan faktörün ortak varyanslarının değerleri ise, 0.483 ile 0.667 arasında değiştiği gözlenmektedir. Buna göre, analizde önemli faktör olarak ortaya çıkan bu tek faktör maddelerdeki toplam varyansın ve ankete ilişkin varyansın büyük bir çoğunluğunu açıkladığı görülmektedir. Son aşama olan anketin örneklem grup üzerinde uygulamaları ise toplam 475 öğretmen adayı ile gerçekleştirilmiştir.

Araştırmada öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğini seçme nedenlerine yönelik görüşlerinin adayların cinsiyetine göre farklılık gösterip göstermediği “t testi” kullanılarak hesaplanmıştır. Adayların görüşlerinin bölüm değişkenine göre farklılık gösterip göstermediği yine t testi ile sınanmıştır. Okul türü ve sınıf düzeyi değişkenleri ile ilgili tek yönlü varyans analizi yapılmıştır. Yapılan istatistiksel işlemlerde SPSS paket programından yararlanılmıştır. Ölçme aracındaki aralıklar eşit olduğundan ve beş sütun dört aralıktan meydana geldiği için bir aralığın değerini hesaplamak için (4/5) düşüncesinden hareket ederek seçeneklere ait sınırlar belirlenmiştir.

Bulgular

Araştırmanın bu bölümünde elde edilen bulgular, belirlenen problemler doğrultusunda sırasıyla verilmekte ve tartışılmaktadır. Araştırmada ilk olarak “Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğini seçme nedenlerine yönelik görüşleri nelerdir?” olarak belirlenen alt probleme yönelik, adayların ankete verdikleri cevapların analiz sonuçları verilmiştir. Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğini seçme nedenlerine ilişkin görüşlerinin yüzde ve aritmetik ortalamaları Tablo 2’de verilmiştir. Tablo 2’de öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğini seçme nedenleri konusunda görüşlerinin dağılımı incelendiğinde; öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğini seçme nedenleri arasında aritmetik ortalaması en yüksek olan ve ilk üç sıraya yerleşen maddelerin “Eğitim sisteminin iyi öğretmenlere ihtiyacı olması” ($\bar{x}=4.04$) ile “Gelecek kuşakları eğitime” ($\bar{x}=3,87$) ve “Öğretmeyi sevme” olduğu görülmektedir. Araştırmada ikinci olarak “Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğini seçme nedenleri cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir? sorusuna cevap aranmıştır. Bu soruyla ilgili olarak yapılan istatistiksel analiz sonucu Tablo 3’te verilmiştir.

Tablo 2 Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğini seçme nedenlerine yönelik görüşleri (n=475)

Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğini seçme nedenleri						\bar{x}	SD
	Tamamen Katılıyorrum %	Çoğunlukla Katılıyorrum %	Orta Düzeyde Katılıyorrum %	Biraz Katılıyorrum %	Hiç Katılmıyorum %		
1-Eğitim sisteminin iyi öğretmenlere ihtiyacının olması	42,8	32,5	14,8	5,7	4,2	4,04	1,09
2-Gelecek kuşakları eğitme	37,3	30,0	19,6	8,2	4,9	3,87	1,15
3-Öğretmeyi sevme	35,7	33,4	17,4	7,0	6,4	3,85	1,17
4-Öğrencilere model olma	35,7	31,4	19,4	8,9	4,6	3,85	1,13
5-Bir meslek sahibi olma	36,9	25,5	20,7	11,4	5,5	3,76	1,22
6-Öğretmenlik mesleğini sevme	35,7	28,3	18,4	10,1	7,4	3,76	1,25
7. İdeal bir meslek olması	22,3	30,02	19,2	12,5	5,7	3,72	1,19
8.Kişilik ve yetenek olarak öğretmenlik mesleğine uygun olma	30,6	27,8	21,7	12,2	7,6	3,62	1,25
9.İdealleri gerçekleştirme fırsatı vermesi	30,7	28,4	19,5	11,2	10,2	3,59	1,30
10-Hayat boyu öğrenmeye fırsat tanınması	25,6	29,8	26,4	11,8	6,3	3,57	1,17

*Tabloda en yüksek ortalamaya sahip on maddeye yer verilmiştir.

Tablo 3 Öğretmenlik mesleğini seçme nedenleri konusunda öğretmen adaylarının görüşlerinin cinsiyet değişkenine göre karşılaştırılması

Cinsiyeti	N	\bar{X}	S	sd	t	p
Kız	300	3,20	,59	410	-,287	,775
Erkek	112	3,22	,59			

$p < .005$

Tablo 3'e göre, araştırmaya katılan öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğini tercih etme nedenlerine ilişkin görüşleri arasında cinsiyete göre anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($p > 0,05$). Başka bir ifade ile, adayların mesleği seçme nedenleri konusundaki görüşleri 'cinsiyet' değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermemiştir. Bu bulgu, bu konuda yapılan benzer araştırmaların bir kısmının sonuçları ile örtüşmezken, bir kısmı ile benzerlik göstermektedir. Özder, Konedralı ve Perkan (2010)'nın bu konuda yaptıkları benzer araştırmada ise Atatürk Öğretmen Akademisi'nde öğrenim gören öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları ile akademik başarılarının cinsiyet, okudukları program, öğretmenliği tercih etme nedenleri ve sınıfları açısından farklılıklarını incelemişlerdir. Araştırmada, bu çalışmanın sonuçları ile örtüşen bir bulguya ulaşılmış, öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının cinsiyet açısından bir farklılık göstermediği belirlenmiştir. Aynı şekilde Bulut (2009) öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumlarını değerlendirmeyi amaçladığı çalışmasında toplam 411 öğretmen adayı ile çalışmıştır. Araştırmanın sonuçları, öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumlarının "üniversite" ve "cinsiyet" değişkeni açısından anlamlı bir farklılık göstermediğini belirlemiştir. Engin ve Koç (2014) da araştırmalarında Ege Üniversitesi Eğitim Fakültesi lisans programlarında okuyan öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarını cinsiyet, program türü, mezun olunan lise türü ve ailenin gelir durumu değişkenleri açısından karşılaştırmalı olarak incelemişler, sonuç olarak öğrenim görülen lisans programlarına göre farklılaşma gözlemişler ancak cinsiyet, lise türü ve ailenin gelir durumu değişkenleri açısından gruplar arasında anlamlı bir farklılaşma görülmemiştir. Diğer taraftan, çalışmasında, öğretmenlik mesleğini seçen Eğitim Fakültesi öğrencilerinin, seçimlerinde etkili olan kişisel, ekonomik ve sosyal faktörlerin etkililik derecesine ilişkin algılarını belirlemeyi amaçlayan Özbek (2007)'in bulguları ile bu çalışmanın cinsiyet değişkeni konusundaki bulguları farklı çıkmıştır. Özbek, araştırmasında kız ve erkek öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğini tercih ederlerken etken olan faktörlere yönelik ortalama puanları arasında kişisel ve sosyal faktörlerde istatistiksel olarak anlamlı farklar bulmuştur. Benzer biçimde Özsoy, Özsoy, Özkara ve Memiş (2010), öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğini tercih etmelerinde etkili olan faktörleri belirlemeyi amaçladıkları çalışmalarında ilköğretim bölümlerinde bulunan Sınıf

Öğretmenliği, Fen Bilgisi Öğretmenliği, Sosyal Bilgiler Öğretmenliği ve Okulöncesi Öğretmenliği programlarına kayıtlı 855 öğretmen adayına anket uygulamışlar, sonuç olarak bilinç, güvence ve ideal faktörlerinde kız ve erkek öğretmen adayları arasında kızların lehine anlamlı bir fark bulmuşlardır. Araştırmada üçüncü olarak ‘Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğini seçme nedenleri adaylarının öğrenim gördükleri bölümlerine (sözel ve sayısal) göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?’ sorusuna cevap aranmıştır. Bu sorunun analizine ilişkin “t” testi sonucu Tablo 4’te verilmiştir.

Tablo 4 Öğretmenlik mesleğini seçme nedenleri konusunda öğretmen adaylarının görüşlerinin öğrenim gördükleri bölüm değişkenine göre karşılaştırılması

Öğrenim Görülen Bölüm	N	\bar{x}	S	Sd	t	p
Sözel Bölüm	242	3,28	,56	410	2,79	,005
Sayısal Bölüm	170	3,11	,61			

p ≤ 0,05

Tablo 3’de verilen istatistiksel değerler incelendiğinde, araştırmaya katılan öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğini tercih etme nedenlerinin, öğrenim gördükleri bölümlere göre, sözel ve sayısal bölümlerde eğitimlerine devam eden adayların görüşleri arasında anlamlı bir farklılık görülmektedir (p≤0,05). Benzer bir çalışmada Üstüner, Demirtaş ve Cömert (2009) eğitim fakültesi öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarını belirlemeyi amaçladıkları çalışmalarında toplam 593 öğretmen adayından veri toplamışlar, sonuç olarak, öğrencilerin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları ile bölüm/programın türü arasında anlamlı farklılıklar bulmuşlardır. Araştırmada cevap aranan bir diğer soru ‘Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğini seçme nedenleri öğretmen adaylarının okudukları sınıf düzeylerine göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?’ olmuştur. Bu sorunun analiz sonuçları Tablo 5’te verilmiştir.

Tablo 5 Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğini seçme nedenlerinin okudukları sınıf düzeyine göre bir farklılık gösterip göstermediğine ilişkin “f” testi sonucu

Sınıf Düzeyi	N	\bar{x}	s	Sd	F	p*
İkinci sınıf	54	3,27	,54	3	2,376	0,70
Üçüncü sınıf	164	3,27	,58			
Dördüncü sınıf	144	3,10	,61	408	2,376	0,70
Beşinci sınıf	50	3,23	,56	411		
Toplam	412	3,21	,59			

* p≤.05

Tablo 5’e göre, öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğini seçme nedenlerinin, öğretmen adaylarının okudukları sınıf düzeylerine göre anlamlı bir farklılığın olmadığı görülmektedir [F(411)=2,376, p≤.05]. Bu bulguya benzer bir bulgu bir diğer çalışmada da gözlenmiştir. Topkaya ve Uztosun (2012) da çalışmalarında İngilizce öğretmen adaylarının (n=207) öğretmenlik mesleğini seçmelerinde onları motive eden unsurlara odaklanmışlardır, araştırmalarında birinci sınıf ve son sınıf öğrencilerinin meslek motivasyonları arasında istatistiksel bir farklılık bulmamışlardır. Diğer taraftan, Özder, Konedralı ve Perkan (2010)’nın bu konuda yaptıkları benzer araştırmada ise Atatürk Öğretmen Akademisi’nde öğrenim gören öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının sınıf değişkenine göre farklılaştığı belirlenmiştir. Yine, Akpınar, Yıldız ve Ergin (2006) araştırmalarında, öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarına ilişkin görüşlerinin üçüncü sınıflar lehine anlamlı farklılıklar gösterdiğini belirlemişlerdir.

Araştırmada son olarak “Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğini seçme nedenleri mezun oldukları okul türüne göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?” sorusuna cevap aranmıştır. Bu soruya yönelik elde edilen veriler için varyans analizi gerçekleştirilmiş, sonuçlar Tablo 6’da verilmiştir.

Tablo 6 Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğini seçme nedenlerinin mezun oldukları okul türüne göre bir farklılık gösterip göstermediğine ilişkin “f” testi sonucu

Okul Türü	N	\bar{x}	S	Sd	F	p*
AÖL	154	3,23	,58			
Genel Lise	86	3,20	,58			
Mesleki Teknik Lise	17	3,33	,50	5		
Anadolu Lisesi	84	3,17	,59	406	0,339	0,889
Fen Lisesi	10	3,25	,57	411		
Diğer	61	3,18	,64			
Toplam	412	3,21	,59			

* p>.05

Tablo 6’ya göre, öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğini seçme nedenleri mezun oldukları okul türüne göre anlamlı bir farklılık oluşturmamaktadır [F(411)=0,339, P>.05]. Tablo 6 incelendiğinde, okul türlerine ilişkin aritmetik ortalamalar (\bar{x}) arasında anlamlı bir farklılığın olmadığı görülmektedir.

Sonuç ve Öneriler

Araştırmada ulaşılan sonuçlar temel sonuçlar aşağıda özetlenmiştir:

- Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğini seçme nedenleri arasında öncelikli nedenler: ‘Eğitim sisteminin iyi öğretmenlere ihtiyacı olması’, ‘Gelecek kuşakları eğitime’ ve ‘Öğretmeyi sevme’ olmuştur.
- Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğini seçme nedenleri, öğrenim gördükleri bölümlere göre, sözel bölümlerde okuyanlar lehine anlamlı bir farklılık ($p \leq 0,05$) göstermiştir.
- Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğini seçme nedenleri öğretmen adaylarının cinsiyetlerine göre anlamlı bir farklılık göstermemiştir.
- Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğini seçme nedenleri, öğretmen adaylarının okudukları sınıf düzeylerine göre anlamlı bir farklılık göstermemiştir.
- Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğini seçme nedenleri, mezun oldukları okul türüne göre anlamlı bir farklılık göstermemiştir.

Özet olarak, incelenen pek çok araştırma sonucu, öğretmenlik mesleği konu merkezinde yapılan araştırmaların bir kısmının adayların mesleği seçme nedenlerine, bir kısmının ise mesleğe yönelik tutumları üzerine yoğunlaştığı ve yine bu araştırmalarda elde edilen görüşlerin çeşitli değişkenlere göre irdelendiği söylenebilir. Bu çalışma, öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğini seçme nedenlerine ilişkin görüşlerini çeşitli değişkenler açısından irdelemeyi amaçlamıştır. Araştırma ile elde edilen sonuçların, öğretmen eğitimi alanında görev yapan öğretiler, öğretmen adayları ve bu konuda çalışmalar yapılandırılan araştırmacılar için önemli bazı ipuçlarını sunduğu söylenebilir. Konuyu bu açıdan irdeleyen ve inceleyen araştırmalar artırılabilir, yeni örneklem grupları ile konu daha başka değişkenler açısından da incelenerek, yeni araştırmalar tasarlanabilir. Son olarak, öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğini seçme nedenleri bu nedenlerin çeşitli değişkenlere göre farklılaşmış farklılaşmadığı pek çok çalışmanın konusu olmuştur, bu nedenle bu konuda yapılacak bir meta analiz çalışması konuya farklı bir bakış açısı sağlayabilir.

Kaynakça

Akpınar, E, E.Yıldız ve Ö.Ergin (2006). Fen Bilgisi öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları, *Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, 19, 56-62.

- Aksu, M.; Demir-Engin, C.; Daloğlu, A.; Yıldırım, S. & Kiraz, E. (2010) Who are the future teachers in Turkey? Characteristics of entering student teachers, *International Journal of Educational Development*, 30 (1), 91-101.
- Aktürk, A.O. (2012) Öğretmen adaylarının öğrenmeye ilişkin tutumlarının öğretmenlik mesleğini tercih etme nedenlerine ve akademik başarılarına göre incelenmesi. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi (KEFAD)*, 13(3) 283-297.
- Arslan, S. ve Özpınar, İ. (2008) Öğretmen Nitelikleri: İlköğretim Programlarının Beklentileri ve Eğitim Fakültelerinin Kazandırdıkları, *Necatibey Eğitim Fakültesi, Elektronik Fen ve Matematik Eğitimi Dergisi (EFMED)*, 2(1), 38-63.
- Balyer, A. ve Özcan, K. (2014) Choosing teaching profession as a career: students' reasons, *International Education Studies*, 7(5), 104-115.
- Baskan, Atanur, G. (2001) Öğretmenlik mesleği ve öğretmen yetiştirmede yeniden yapılanma, *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* 20, 16-25.
- Brown, M.M. (1992) Caribbean first-year teachers' reasons for choosing teaching as a career, *Journal of Education for Teaching*, 18(2), 185-195.
- Bulut, İ. (2009) Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumlarının değerlendirilmesi (Dicle ve Fırat Üniversitesi Örneği). *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, 14, 13-24.
- Bursal, M., Buldur, S. (2016). İlköğretim öğretmen adaylarının meslek tercih nedenleri ve geleceğine yönelik beklentileri: karşılaştırmalı bir analiz. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 16(2), 351-376.
- Çermik, H., Doğan, B. ve Şahin, A. (2010) Sınıf öğretmenliği öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğini tercih sebepleri. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 28 (II), 201- 212.
- Engin, G. ve Koç, G. (2014) Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları (Ege Üniversitesi Eğitim Fakültesi Örneği), *TSA*, 18(2), 153-167.
- Kaptan, S. (2000) *Bilimsel Araştırma ve İstatistik Teknikleri*. Onuncu Baskı. Ankara: Tekışık Yayınevi.
- Kılcan, B., Keçe, M., Çepni, O. ve Kılınç, Ç. (2014) Prospective teachers' reasons for choosing teaching as a profession, *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 22 (1), 69-80.
- Krečič, J.M. ve Grmek, I.M. (2005) The reasons students choose teaching professions, *Educational Studies*, 31(3), 265-274.
- Kyriacou, C.; Hultgren, A. & Stephens, P. (1999). Student teachers' motivation to become secondary school teacher in England and Norway. *Teacher Development*. 3(3), 373-
- Kyriacou, C. & Coulthard, M. (2000). undergraduates' views of teaching as a career choice. *Journal of Education for Teaching*. 26(2), 117-126.
- Manuel, J. & Hughes, J. (2006) 'It has always been my dream': exploring pre-service teachers' motivations for choosing to teach, *Teacher Development*, 10 (1), 5-24.
- Meeus, W., Baeten, M. and Coertjens, L. (2015) Motives of masters for the teaching profession: development of the MMTP questionnaire, *Education Research International*, Article ID 318734, 8 pages.
- Mtika, P. & Gates, P. (2011) What do secondary trainee teachers say about teaching as a profession of their "choice" in Malawi?, *Teaching and Teacher Education*, 27, 424-433.
- Orhan, E. ve Ok, A. (2014) Öğretmenlik programlarını kimler tercih ediyor? Adayların giriş özellikleri ve öğretmenliğe yönelik tutumları. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* 29(4), 75-92.
- Özbek, R. (2007) Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğini tercih etmelerinde kişisel, ekonomik ve sosyal faktörlerin etkililik derecesine ilişkin algıları, *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 17 (1), 145-159.
- Özder, H., Konedralı, G. & Zeki, C. P. (2010) Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 16(2), 253-275.
- Özsoy, G., Özsoy, S., Özkara, Y. ve Memiş, A.D. (2010) Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğini tercih etmelerinde etkili olan faktörler, *İlköğretim Online* 9 (3), 910-921.

- Padhy, B. , Emo, K., Djira, G. ve Deokar, A. (2015) Analyzing factors influencing teaching as a career choice using structural equation modeling, *SAGE Open* (January-March), 1–12.
- Reid, I. & Caudwell, J. (1997) Why did secondary PGCE students choose teaching as a career? *Research in Education*, 46.
- Richardson, P.W. & Watt, H.M.G. (2005) ‘I’ve decided to become a teacher’: Influences on career change. *Teaching and Teacher Education*, 21(5), 475-489.
- Roths, I., Aelterman, A., Devos, G. and Vlerick, P. (2010) Teacher education and the choice to enter the teaching profession: a prospective study, *Teaching and Teacher Education*, 26, 1619-1629.
- Saban, A. (2003) A Turkish profile of prospective elementary school teachers and their views of teaching, *Teaching and Teacher Education*, 19(8), 829-846.
- Sinclair, C. (2008) Initial and changing student teacher motivation and commitment to teaching. *Asia-Pacific Journal of Teacher Education*, 36(2), 79-104.
- Tomšik, R. (2016) Choosing teaching as a career: Importance of the type of motivation in career choices, *TEM Journal*, 5(3), 396-400.
- Topkaya, E. ve Uztosun, M.S. (2012) Choosing teaching as a career: motivations of pre-service English teachers in Turkey, *Journal of Language Teaching and Research*, 3(1), 126-134.
- Üstüner, M., Demirtaş, H. ve Cömert, M. (2009) Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları (İnönü Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Örneği), *Eğitim ve Bilim*, 34(151).
- Watt, H.M.G; Richardson, P.W.; Klusmann, U.; Kunter, M.; Beyer , B.; Trautwein, U. ve Baumert, J. (2012) Motivations for choosing teaching as a career: An international comparison using the FIT-Choice scale, *Teaching and Teacher Education*, 28, 791-805.